

Damjan Mandelc

Medijske reprezentacije in prakse diskriminacije priseljencev v intersekcijski perspektivi

Članek obravnava fenomen množičnih migracij s pomočjo intersekcijske analize, s katero pokažemo na součinkovanje diskriminatornih praks in raziskujemo skupne mehanizme izključevanja na primeru dveh manjšinskih skupin, muslimanskih žensk ter migrantov in beguncev. Izhodišče analize je medijski diskurz o dveh pravnih dokumentih, ki naslavljata prepoved zakrivanja obraza muslimanskih žensk in problem nelegalnih migracij (Marakeška deklaracija). Rezultate raziskave apliciramo na širši razmislek o vzrokih in posledicah diskriminacijskih politik na manjšinske in priseljske skupnosti.

Ključne besede: migracije, priseljenci, medijska reprezentacija, diskriminacija, intersekcija.

Media Representations and Practices of Discrimination against Immigrants from an Intersectional Perspective

The article addresses the phenomenon of mass migration through an intersectional analysis, highlighting the interaction of discriminatory practices and exploring common exclusion mechanisms in the case of two minority groups: Muslim women and migrants/refugees. The starting point of the analysis is the media discourse on two legal documents addressing the ban of Muslim women's headgear and the problem of illegal migration (the Marrakesh Declaration). The results of the research are applied to a broader reflection on the causes and consequences of discriminatory policies on minority and immigrant communities.

Keywords: migrations, immigrants, media representation, discrimination, intersectionality.

Correspondence address: Damjan Mandelc, Oddelek za sociologijo, Univerza v Ljubljani, Aškerčeva 2, SI-1000 Ljubljana, email: damjan.mandelc@ff.uni-lj.si.

1. Uvod

Od velike t. i. evropske migrantske krize leta 2015,¹ ki je bila prvenstveno kriza evropskih migracijskih politik, smo v mednarodnem in domačem znanstveno-raziskovalnem okolju deležni številnih dognanj o značilnostih in zakonitostih migracij ter odzivov javnosti nanje. V takšno razpravo, ki posega v analizo medijskih reprezentacij priseljencev in migrantov, želimo umestiti tudi naš prispevek, kjer v središče postavljamo interpretacijo rezultatov raziskovalnega projekta Državljanstvo in diskriminacija: intersekcijski pristop k raziskovanju družbene izključenosti (Državljanstvo in diskriminacija 2018) in si zastavljamo vprašanje o tem, kako izbrani slovenski nacionalni medijski portali naslavljajo področje množičnih migracij ter v kolikšni meri mediji zaznavajo multiplo diskriminacijo ranljivih družbenih skupin, med njimi beguncev in migrantov.

2. Metoda argumentacije

Raziskovanja in refleksije fenomena množičnih migracij se v pričujočem prispevku lotevamo s pomočjo intersekcijske analize, v kateri želimo na prvem mestu opazovati intersekcijsko součinkovanje diskriminatornih praks, obenem raziskujemo skupne mehanizme izključevanja in na izhodišču teze, da imata nestrpnost in diskriminacija, ki se pojavljata v slovenski in drugih evropskih družbah, skupne izvore (Kuhar 2009), opravimo širši premislek o vzrokih in posledicah diskriminacijskih politik na manjšinske in priseljske skupnosti. Na takšne skupne izvore želimo pokazati ne le s pomočjo ugotovitev raziskave, temveč tudi drugih študij, ki so se izvajale v preteklem obdobju (Baumgartl & Favell 1995; Ramet 1999; Gajić 2021, idr.).

Intersekcijska perspektiva je inovativen pristop v raziskovanju družbene izključenosti, ki jo v prvi vrsti pripisujemo ameriški raziskovalki Kimberlé Crenshaw (1991), pri katerem je v središču zanimanja problem/kritika enodimenzionalnega opazovanja in razumevanja diskriminacije, čeprav, kot dokazuje avtorica, je diskriminacija zmeraj učinek več različnih okoliščin.² Podobno ugotovitev prispeva Yuval Davis (2011), ki naslavlja prekrivanje multiplih oblik identifikacije in pripadanja v raznolikih okoljih ter političnih in družbenih kontekstih. V tem pogledu intersekcijsko raziskovanje ne želi izpostavljati oziroma seštevati posameznih identitet ali okoliščin, ampak postavi v središče svojega zanimanja systemske probleme diskriminacije in sovplivanje različnih dimenzij diskriminacije. Podobno stališče zavzame Hrženjak in Jalušič (2011, 34), ko zapišeta, da intersekcionalnost opazuje medsebojno učinkovanje in kompleksnost izvorov neenakosti. Teza v izhodišču naše razprave je večplastna; pokazati želimo, da diskriminacija različnih družbenih manjšin temelji na podobnih mehanizmih izključevanja, ki jih generira diskurz o ogroženosti; da se mehanizmi izključevanja prepletajo in je zato najustreznejša pot, kako jih naslo-

viti, prav interseksijska metoda; ter da imajo tovrstni mehanizmi izključevanja vpliv na druge pojave in procese v širši družbi in prostoru.

Na tej točki velja omeniti, da Crenshaw (1991) razlikuje med tremi vrstami intersekcije; strukturno, politično in intersekcijo reprezentacij, pri čemer nas v pričujoči analizi zanima predvsem slednja. Kot pokažejo Smrdelj in soavtorji (2021, 124), gre za tematiziranje diskurza, v katerem umanjkanje interseksijske perspektive krepi diskriminacijski diskurz, četudi je takšen diskurz v svoji intenci antidiskriminacijski. Obenem velja dodati, da intersekcija reprezentacij osvetli tudi druge vrste diskurzov, denimo političnega, in ob tem razkriva tako politične kot strukturne dimenzije interseksijskega pristopa (Smrdelj et al. 2021, 125; Verloo 2005; 2006).

Izhodišče naše analize sta odmevna dokumenta, v katerih osrednje mesto zasedajo ranljive družbene skupine, muslimanske ženske ter migranti in begunci. Prvi dokument je Zakon o varstvu javnega reda in miru (2006 in dop. 2020), z noveliranjem katerega so želeli predlagatelji (Slovenska demokratska stranka s prvopodpisano poslanko Anjo Bah Žibert) urediti vprašanje oziroma sankcionirati zakrivanje obraza in se pri tem sklicevali na Zakon o varnosti cestnega prometa (2008), ki prepoveduje zakrivanje obraza med vožnjo. Predlagatelji so se naslonili tudi na francosko zakonsko rešitev, ki prepoveduje popolno zakrivanje obraza, pri čemer je francoska vlada prepoved predstavila kot ukrep za zaščito muslimank pred siljenjem k zakrivanju obraza s pokrivali, kot sta burka in nikab, kar so strokovnjaki s področja varovanja človekovih pravic prepoznali kot držo rasizma in kolonializma (Salihović-Gušić 2023), slovenski predlagatelj pa se je skliceval na nedoslednost obstoječe zakonodaje in je šele parlamentarna razprava razkrila resnične intence predlagateljev, tj. poseganje v ustavno zagotovljeno svobodo izražanja vere in kulture. Zakonu bi po omenjenem predlogu dodali dva člena, ki definirata muslimansko žensko oblačilo, dodatni člen bi uveljavil prepoved tovrstnega zakrivanja ter predvidel globo v višini 100 evrov. V raziskavi smo natančno analizirali razpravo, ki je v Državnem zboru (v nadaljevanju DZ) potekala 17. 12. 2015 in je obsegala prvo obravnavo predloga Zakona o dopolnitvah Zakona o varstvu javnega reda in miru, ter opravili analizo medijskega diskurza o tej temi. Drugi analizirani dokument predstavlja razpravo v DZ (Državni zbor Republike Slovenije 2018) na temo vladnih priporočil v zvezi z Globalnim dogovorom o varnih, urejenih in zakonitih migracijah (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration 2018) (v nadaljevanju Marakeška deklaracija) z dne 21. 11. 2018. Predlagatelji so zahtevali sklic izredne seje DZ zaradi nezakonitih migracij iz afriških in bližnjevzhodnih držav, kar naj bi za slovensko državo predstavljalo resno varnostno grožnjo. Proceduralni argument za sklic izredne seje je bil način, s katerim je Vlada Republike Slovenije pristopila k podpisovanju Marakeške deklaracije, osrednji vsebinski očitke predlagateljev pa, da takšen mednarodni dokument izenačuje status zakonitih in nezakonitih migracij ter da ob tem spodbuja množične migracije in odpira meje

za nezakonite migrante, s tem pa Slovenijo spreminja v migrantski žep,³ ker so se vse sosednje države podpisu Marakeške deklaracije odpovedale. V raziskavi smo analizirali razpravo v DZ in ugotavljali, v kolikšni meri protagonisti (tj. politične stranke ter njihovi poslanke in poslanci) implicitno ali eksplicitno naslavljajo interseksijsko diskriminacijo; v prvem primeru muslimanskih žensk in v drugem primeru migrantov in beguncev. Preliminarna ugotovitev je bila, da parlamentarna razprava interseksijske diskriminacije niti implicitno niti eksplicitno ne naslavlja, prispeva pa k polarizaciji javnega diskurza na temo migracij in krepi antiimigracijski sentiment v širši javnosti.

Drugi korak, ki mu v prispevku namenjamo osrednje mesto, je bila analiza medijskega poročanja, s katero smo želeli ugotoviti, kako manjšine (v našem primeru muslimanke in migranti) vstopajo v medijski prostor, kako se reproducirajo objave o obeh skupinah, kakšne so medijske predstave o njih ter katere so identificirane diskriminatorne prakse in predsodki, ki jih mediji objavljajo. Zanimalo nas je, ali in v kolikšni meri mediji prepoznavajo problematiko interseksionalnosti.

3. Medijski diskurz na primeru muslimanskih žensk, migrantov in beguncev – intersekcija reprezentacij

V okviru tega segmenta raziskave smo preverjali okoliščine sprejemanja in medijske razprave ter poročanje o Zakonu o varstvu javnega reda in miru in Marakeški deklaraciji. Naše metodološko izhodišče je kritična diskurzivna analiza (KDA) medijskih reprezentacij (Fairclough 2010), s katero pokažemo na oblikovanje diskurzivnih praks, ki omogočajo ohranjanje in reproduciranje družbenih statusov, imajo ideološke učinke in lahko reproducirajo neenakosti v družbenih odnosih. Medijske reprezentacije so potekale v obdobju, ko je zakonodajna veja oblasti razpravljala in sprejemala zakone, ki so naslavljal omenjeni manjšinski skupini. Vloga množičnih medijev je bila zato v tem času odločilna pri določanju odnosa državljanov do begunske oziroma migrantske problematike (Smrdelj et al. 2021, 128).

Na podlagi zastavljene metodologije smo v zamejenem časovnem obdobju, ki je sovpadalo z razpravo v Državnem zboru, poiskali medijske objave s ključnimi besedami, ki se nanašajo na oba dokumenta. S pomočjo kodiranja smo oblikovali skupne in prevladujoče teme, ki smo jih zaznali v obravnavanih objavah.

Vzorec raziskave smo oblikovali na podlagi nabora štirih večjih/osrednjih spletnih portalov slovenskih medijev, ki dosegajo nacionalno občinstvo: Multi-medijski center Radiotelevizije Slovenija (www.rtv.slo.si), portal medijske hiše Pro plus (www.24ur.com), TS Media (www.siol.net) in portal Nova hiša d.o.o. (www.nova24TV.si). Zajeli smo vsebine v časovnem oknu, ki se je raztezalo v obdobju dveh tednov pred in dveh tednov po razpravi v Državnem zboru.

Razprava o prvem dokumentu (Zakon o varstvu javnega reda in miru) je potekala v okviru 14. redne seje DZ 17. 12. 2015, zato je bilo iskanje omejeno na obdobje med 1. 12. 2015 in 5. 1. 2016. Razprava o drugem dokumentu (Globalni dogovor o migracijah, tj. Marakeška deklaracija) je potekala v okviru 13. izredne seje DZ 21. 11. 2018, zato smo iskanje omejili na obdobje med 5. 11. 2018 in 5. 12. 2018.

Vzorec analize je po pregledu vseh objav v tem obdobju zajel 76 medijskih objav, od tega na temo Marakeške deklaracije 61 objav (na Nova24TV 32 objav, na MMC RTVSLO 17, na 24ur.com 9 in na Siol.net 3 objave), na temo Zakona o varstvu javnega reda in miru pa 15 objav (na MMC RTVSLO 5 objav, na 24ur.com in Siol.net po 4 objave, medtem ko je bilo na Nova24TV najti zgolj 2 objavi).⁴ Zajete objave predstavljajo raznolik nabor, največ najdemo med njimi novic (55), sledijo prispevki, ki so povzetki večernih poročil (8), kolumne (8), komentarjev je bilo 5, medtem ko intervjuja kot specifične zvrsti med identificiranimi objavami ni bilo najti. Preverba, v katero rubriko so uredništva spletnih portalov umestila posamezno objavo, pokaže, da je portal MMC RTVSLO večino objav umestil pod rubriko Slovenija, podobno sta razvrščanje zastavila portal 24ur.com in Nova24TV. Nasprotno je portal Siol.net več objav uvrstil v rubriko Novice iz sveta.

O razpravi ob sprejemanju Marakeške deklaracije sta največ poročala Nova24TV in MMC RTVSLO, medtem ko so o spremembah Zakona o varstvu javnega reda in miru medijski portali poročali približno enako pogosto. Od 76 analiziranih objav smo z imenom in priimkom pod objavami identificirali 23 novinark in novinarjev, pod nadaljnjih 36 prispevkov so bili avtorice oziroma avtorji podpisani zgolj z inicialkami, pri preostalih objavah pa avtorstva ni bilo moč razbrati, najpogosteje zato, ker je šlo za video vložek televizijskih poročil ali pa je bila pod objavo navedena povezava na drug medij, od koder je portal črpal novico. Pri pregledu objav, podpisanih s polnim imenom, je mogoče razbrati, da gre za zaposlene v posamezni medijski hiši ali gostujočega kolumnista/komentatorja.

Vseh 76 objav smo analizirali, da bi ugotovili, na kakšen način se v njih pojavljajo in reprezentirajo manjšine. Zanimalo nas je, katere manjšine se v objavah pojavljajo, kakšno stališče do manjšin zavzemajo avtorji oziroma avtorice objav, ali je mogoče objave klasificirati in ponuditi oceno o tem, kakšna so stališča analiziranih medijev do izbranih manjšin oziroma kako so manjšine skonstruirane kot objekt medijskih reprezentacij (Van Dijk 2001). Zanimalo nas je, kako se mediji razlikujejo v poročanju, ali so razlike v poročanju glede na avtorstvo (ko je znano avtorstvo oziroma ko gre za anonimizirane objave), ali in v kolikšni meri se v besedilih pojavljajo omembe narodnosti/nacionalnosti. Kot zadnje nas je zanimalo, čigav glas se v objavah sliši; ali so informacije o manjšinah preverjene, ali je vključen glas predstavnikov manjšin, ali je v objavo pripuščeno mnenje stroke, ali in koliko je najti diskriminatornih stališč oziroma reproduciranja pred-

sodkov in stereotipov o izbranih manjšinah. Ob koncu smo opravili preverbo, ali se v besedilih pojavlja (implicitna ali eksplicitna) intersekcionalnost ter za kakšne vrste intersekcijo gre.

Intersekcija je v analizi strukturirana na treh nivojih (Crenshaw 1991, 1241–1242): intersekcija kot učinkovanje več osebnih okoliščin, intersekcija kot součinkovanje osebne okoliščine in družbenega statusa posameznika oziroma posameznice ter intersekcija kot součinkovanje osebnih okoliščin in širšega družbenega konteksta (ekonomski, socialni, kulturni vidik).

4. Vsebinski poudarki medijskega poročanja

Objave, ki naslavljajo t. i. Marakeško deklaracijo, se na portalu MMC RTVSLO najpogosteje nanašajo na politično razpravo ob sprejemanju omenjenega dokumenta. Migranti (in v mnogo manjši meri begunci) so osrednja manjšina, ki jo članki omenjajo, pri čemer migranti niso naslovljeni glede na državo izvora ali širši kontekst, iz katerega prihajajo (vojaški konflikti, revščina ipd.), temveč so označevani kot homogena, nediferencirana skupina. Poročanje na MMC RTVSLO migrantov ne označuje s pejorativnimi konotacijami, zaslediti ni nikakršnega sovražnega govora proti migrantom, portal skuša uravnoteženo poročati o politični razpravi, ki se odvija na državni, evropski in globalni ravni na temo sprejemanja Globalnega dogovora o migracijah oziroma Marakeške deklaracije.⁵ Manjši del prispevkov se referira na druge države, kjer so potekale podobne razprave, prevladujoče novinarji pokrivajo tiste, ki so proti sprejetju dogovora. Med diskurzivnimi specifikami velja omeniti, da večina prispevkov posreduje opredelitve političnih strank, med avtorskimi in anonimiziranimi prispevki vsebinskih razlik v poročanju ni opaziti. Objave poleg političnih protagonistov zgolj izjemoma dajejo prostor tudi civilni družbi in globalnim akterjem. Poročanje je zastavljeno izrazito črno-belo; na eni strani so stranke, ki spoznamu nasprotujejo, na drugi stranke, ki ga podpirajo.

Poročanje o predlogu sprememb Zakona o javnem redu in miru, s katerimi želijo predlagatelji v Sloveniji prepovedati nošnje islamskih ženskih pokrival, sledi podobnemu vzorcu. Objave poudarjajo diametralno nasprotna stališča političnih akterjev, na eni strani stranki SDS in NSi prepričujeta, da gre pri spremembah zakona in prepovedi zakrivanja muslimank za varnostne in kulturne razloge, na drugi strani stranke SD, SMC in Združena levica opozarjajo, da bi takšna prepoved posegla v ustavno varovane pravice; menijo, da gre pri predlogu za populizem in zastraševanje. Zgolj ena objava je vključila glas prizadete manjšine, ko so po stališču povprašali Slovensko muslimansko skupnost, ki predloga sicer ni želela komentirati, napovedala pa je ustavni spor, ker bi sprejetje zakona kršilo temeljne človekove pravice in drastično poseglo v svobodo verskega izražanja.

Spletni portal 24ur.com poročanje o Marakeški deklaraciji zastavi pregledno, ponuja zgodovinsko perspektivo pri sprejemanju dokumenta, pojasnjuje razlike med begunci in migranti, globalne migracije naslavlja brez navijaškega tona ali diskriminatornih predpostavk, obenem objavi tudi osnutek obeh dokumentov, Globalnega dogovora o varnih in urejenih migracijah ter Marakeške deklaracije. V objavah ni zaslediti stališč civilne družbe, stroke ali organizacij, ki se ukvarjajo z vprašanjem migracij, predstavljena so zgolj stališča političnih strank. Enako je s poročanjem o spremembah Zakona o javnem redu in miru, kjer medij ne ponudi stališč stroke ali manjšinskih skupnosti, poročanje je vrednostno nevtrarno, predstavljena so zgolj stališča parlamentarnih akterjev. Edina objava, kjer zasledimo intersekcijo, je referenca na muslimanke kot posebno skupino znotraj manjšinske skupnosti (intersekcija spola in etnične pripadnosti).

Spletni portal Siol.net v svojih redkih objavah glede omenjenih tematik ne izstopa od zgoraj predstavljenih portalov, prispevki so fokusirani na politično razpravo v Sloveniji in drugih državah Evropske unije, predstavitve so deležne politične stranke, ne pa tudi stroka. Obravnavane manjšine so predstavljene nevtrarno, v besedilih na temo Marakeške deklaracije nismo zasledili implicitne ali eksplicitne intersekcije, v zgolj eni objavi nas obvešča, da se je novinar za stališče obrnil na obe muslimanski skupnosti v Sloveniji (Islamska skupnost v Sloveniji in Slovenska muslimanska skupnost), vendar odzivov ni prejel. Na temo sprememb Zakona o javnem redu in miru smo našli eno objavo, ki naslovi diskriminacijo muslimanskih žensk, ki jih predlagana prepoved zadeva, in predstavi stališče predstavnika manjšine, francoskega Alžirca, ki muslimankam v Franciji plačuje kazni, ki jih prejmejo zaradi nošnje nikaba, rekoč, da imajo muslimanke pravico do svobode oblačenja na podlagi svoje vere in kulture (Lončar 2016). Zaznana intersekcija je referenca na muslimanske migrantke v zahodnih družbah, ki so podvržene diskriminaciji zaradi svojih oblačil. Gre za intersekcijo (Crenshaw 1991), kjer so naslovljene osebne okoliščine: spol in verska pripadnost.

Spletni portal Nova24TV je o sprejemanju obeh dokumentov poročal največkrat (32 objav) od analiziranih medijev, zato mu namenamo več prostora. Ko gre za obravnavo Globalnega dogovora in Marakeške deklaracije, se medijske objave omenjenega portala, ki obravnavajo vprašanje množičnih migracij, na migrante najpogosteje nanašajo kot nelegalne oziroma ilegalne. Poročanje o priseljencih je izrazito negativno, migranti so predstavljeni kot grožnja in kot nevarnost, ki preti slovenski in evropskim družbam. Osrednji očitek, ki se brez izjeme ponavlja skozi obravnavana besedila, trdi, da Marakeška deklaracija izenačuje legalne in nezakonite migracije, da bi omogočila množično priseljevanje iz afriških in muslimanskih držav. Po mnenju avtorjev prispevkov naj bi šlo za skriti načrt globalnih elit, ki želijo državam kratiti suvereno odločanje o azilnih in migracijskih politikah. Ob tem prispevki omenjajo tudi domnevno

cenzuro, ki jo levičarske vlade in mediji izvajajo nad nasprotniki migracij. Medij oziroma portal ponuja preprosto sliko dveh antitetičnih grupacij, na eni strani so globalisti, ki slabijo narod in nacionalno državo, na drugi strani so domoljubi, ki jih skrbi za identiteto, jezik in kulturo, zato migracije dosledno zavračajo.

Analiza prispevkov pokaže, da so migranti in migrantske skupnosti označene negativno in zaničevalno (prim. »z migranti se Zahod spreminja v luknjo tretjega sveta« (Sajovic 2018), »migracije so spodbujane za krepitev volilnega telesa leve« (J. G. 2018)), pogosto pa prispevki napadajo tudi predstavnike civilne družbe, medije in mednarodne organizacije. Prispevki izrazito naklonjeno navajajo politike, ki migracijam nasprotujejo, medtem ko so izjave podpornikov migracij in zagovornikov človekovih pravic navedene zato, da jih lahko v objavah diskreditirajo. Izbrani medijski zapisi⁶ izkazujejo, da namen objav na portalu Nova24TV ni poročanje o relevantni družbeni temi, temveč aktivacija desnega in skrajno desnega občinstva ter podpora interesom partikularne politične opcije. Med avtorji objav so večinoma v mediju zaposleni novinarji, medtem ko kolumne ponujajo prostor tudi za gostujoče pisce. Izkazuje se, da je jezik kolumnistov radikalnejši in napadalnejši kot zapisi zaposlenih novinarjev v mediju ter da v nasprotju s predvidevanji anonimizirani zapisi in tisti, podpisani zgolj z inicialkami, niso radikalnejši kot prispevki, podpisani z imenom in priimkom avtorja. Izpostavljamo primera dveh avtorjev, ki še posebej izstopata po radikalnih stališčih, takratnega gostujočega kolumnista Bernarda Brščiča in urednika Nova24TV Jožeta Biščka. Medtem ko prvi prepričuje, da se za migracijami v Evropo skriva agenda »velike nadomestitve« prebivalstva, ki naj bi evropsko različnost spremenila v nekakšno »evrazijsko-negroidno raso prihodnosti, kar predstavlja demografski in kulturni samomor« (Brščič 2018), Biščak navaja, da vključevanje muslimanskih priseljencev v evropsko družbo pomeni »kulturno posilstvo« ter da »ne vidi druge rešitve kot uporabo surove, brutalne moči« (Biščak 2018). Manipulativni pristop omenjenega medijskega portala lahko pokažemo na primeru novice (Blažič 2018) o italijanskem pevcu (Toto Cutugno), ki je leta 1990 zmagal na tekmovanju za pesem Evrovizije s skladbo Skupaj (orig. *Insieme*). Pesem ob razpadu hladnovojne ureditve opeva Evropo brez meja. Avtor prispevka na Nova24TV vsebino pesmi arbitrarno poveže s stališčem prvega predsednika Republike Slovenije Milana Kučana, ki je v zgodnjih devetdesetih letih prejšnjega stoletja dejal, da nastaja Evropa, ki z mejami ne more več živeti. Kučan je v omenjenem obdobju za prispevek k izgradnji slovenske demokracije odlikoval tudi Georga Sorosa, madžarsko-ameriškega filantropa, ki ga evropski desni tisk propagira kot t. i. botra migracij. Prispevek poveže besedilo italijanske skladbe, citat prvega predsednika države in domnevno Sorosevo migracijsko agendo. Podobno lahko pokažemo na primeru objave (Sokić 2019), v kateri projekt civilne družbe, ki je potekal v slovenskih osnovnih šolah in spodbujal sožitje, strpnost in odprto družbo, označijo za vsiljevanje ideologije in levičarsko propagando, ki so ji podvrženi tudi otroci, stari 6 let. Ko gre za objave, povezane

z razpravo o predlogu prepovedi muslimanskih ženskih pokrival, opazimo, da jih večina datira v obdobje med 2016 in 2019, torej precej po razpravi o predlogu spremembe Zakona o javnem redu in miru. V časovno zamejenem obdobju, v katerem je potekala parlamentarna razprava, je na portalu Nova24TV najti zgolj dve objavi in v obeh fokus na muslimansko manjšino, obe povzemata stališča predlagateljev (SDS), da gre za varnostno vprašanje in problem integritete slovenske kulture. V nasprotju z ostalimi prispevki, ki reproducirajo predsodke do muslimanske skupnosti, omenjena prispevka izkazujeta sočutje do muslimanskih žensk, ki so prisiljene oblačiti t. i. zatiralska oblačila, vendar lahko tudi v tem primeru prepoznamo reprodukcijo predsodkov do muslimanske skupnosti; gre za perfiden način argumentacije, ki še pogloblja razlike med t. i. civiliziranimi nami in t. i. barbarskim drugim, tj. muslimanom, ki sili ženske v ponižujoča oblačila. Tudi v primeru omenjenih objav medij ponuja zgolj stališče politike, ne ponudi pa glasu predstavnikom oziroma predstavnicam manjšine ali stroke. Intersekcija, ki jo zaznamo, je implicitna, ko omenjajo muslimanke. Gre za intersekcijo osebnih okoliščin (spol in vera).

V analizi 76 medijskih objav, ki so rezultat nabora medijskega poročanja v zamejenem časovnem obdobju, ugotavljamo, da so osrednje manjšinske skupine, ki jih prispevki naslavljajo migranti, begunci in muslimani, v redkih primerih muslimanske ženske, ko gre za razpravo o predlogu prepovedi nošnje muslimanskih ženskih pokrival. Poročanje na prvih treh analiziranih medijskih portalih (MMC RTVSLO, 24ur.com, Siol.net) je vrednostno nevtrarno, medtem ko so objave na Nova24TV izrazito ksenofobne in poglobljajo predsodke in distanco do priseljenskih in muslimanskih skupnosti. Manjšine so v vseh obravnavanih medijih predstavljene površ(i)n(sk)o, analizirani mediji se ne poglobljajo v specifične in kontekst, prav tako v največji meri k besedi ne pripuščajo predstavnic in predstavnikov manjšin ali strokovne javnosti. Manjšine so skozi medijsko poročanje skonstruirane kot nediferencirana gmota, kot homogena množica brez notranjih razlik ali specifik. V nobeni od objav nismo zasledili proaktivne drže novinarjev, ki bi kritično reflektirali izjave predstavnikov politike, ko so ti izrekli nestrpna in diskriminatorna stališča ali generirali predsodke do manjšinskih skupnosti in ranljivih skupin.

Na vprašanje, kdo v medijih pri tovrstnih družbeno občutljivih temah dobi besedo, je moč odgovoriti, da v prevladujoči meri zgolj politika. Čeprav gre za področja, ki se neposredno dotikajo položaja in človekovih pravic manjšin, dobijo v medijih praviloma mesto zgolj stališča političnih strank oziroma njihovih predstavnikov. V izraziti manjšini so objave, v katerih zasledimo stališča znanosti, stroke in organizacij, ki imajo specifična znanja s področja migracij in integracije priseljencev. V niti enem od analiziranih medijskih prispevkov nismo zasledili stališč osrednjih institucij, ki se v Sloveniji znanstveno in raziskovalno ukvarjajo z vprašanji migracij (denimo Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Mirovni inštitut, Znanstveno-raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umet-

nosti itd.). Implicitne oziroma zdravorazumske predpostavke v medijskih tekstih se razlikujejo glede na medij, ki smo ga analizirali. MMC RTVSLO, 24ur.com in Siol.net dosledno upoštevajo načelo uravnoteženega poročanja, ko dajejo besedo vsem ključnim političnim protagonistom, medtem ko daje Nova24TV privilegirani prostor stranki SDS, vsebinsko pa v objavah pogloblja predsodke in stereotipe ter legitimira diskriminatorni diskurz.

V polju interseksionalnosti ugotavljamo, da se ta pojavlja izjemno redko. Nikjer nismo našli mesta, kjer bi bila naslovljena eksplicitno, pojavlja se zgolj posredno, ko avtorji in avtorice uporabijo besedne zveze, kot so *ženske muslimanke*, skupine mladoletnih migrantov ipd. Gre za intersekcijo osebnih okoliščin (spol, etnična in verska pripadnost) ter v manjši meri za intersekcijo osebnih okoliščin in družbenega konteksta (prim. mladoletni migranti).

5. Sklep

Raziskovalni projekt Državljanstvo in diskriminacija: interseksijski pristop k raziskovanju družbene izključenosti, katerega sestavni del je bila tudi v tem prispevku obravnavana analiza medijske reprezentiranosti, je pokazal, da so osrednji, pogosto izključni nosilci diskurza o migracijah politični predstavniki in državne institucije. Distribucija tovrstnega diskurza se dogaja skozi obsežno medijsko poročanje, kar še utrjuje prevladujoče razumevanje tematike v širši javnosti, kot pokažejo tudi druge podobne raziskave in prispevki (prim. Kralj 2008; Pajnik 2016; Pajnik 2017; Jontes 2017).

Politični diskurz, ki ga na temo migracij generira desni in skrajno desni del politike, priseljence predstavlja kot varnostno grožnjo, kot izkoriščevalce socialnih sistemov in kot kulturno tako drugačne od večinskega prebivalstva, da sobivanje z njimi ni mogoče in ni zaželeno. Predvsem prvi (varnostni) vidik je tisti, ki prevladuje in usmerja razumevanje migracij v večini evropskih družb (Učakar 2017). Raziskave, katerih fokus je interseksijska perspektiva, pritrjujejo, da inovativni raziskovalni pristopi prispevajo k teoretskim naporom razumevanja diskriminacije in izključenosti. Izkaže se, da se agresivno politično portretiranje priseljencev in drugih ranljivih družbenih manjšin prevaja v medijski diskurz, ki manjšine obravnava površinsko, ne naslavlja njihovega težkega položaja in ne prepozna (oziroma namerno zamolči) multiple diskriminacije, v kateri se najde vajo manjšinske skupnosti, zato javnost v pomembni meri ponotranji sekuritizacijo in predsodke, ki jo generirajo skrajna politika in njeni medijski glasniki. Kot smo pokazali z analizo medijskega poročanja, politični akterji v veliki meri ne motrijo rešitev za izboljšanje položaja marginaliziranih in diskriminiranih skupin, temveč delujejo predvsem za promocijo svojih stališč, mediji pa takšno politično klimo prenašajo v svoje objave. Problem interseksijske diskriminacije je v objavah malodane nenaslovljen, edini deležniki v javnem prostoru, strokovna javnost ter relevantne slovenske in mednarodne institucije, ki bi lahko na podlagi

svojih znanj in izkušenj prispevali k javni debati, k političnemu soodločanju in v medijski prostor praviloma niso pripuščeni. Potrjuje se stališče Crenshaw (1991), da je diskriminacija razumljena pomanjkljivo in enodimenzionalno, kar šibi tudi tiste politične in civilno-družbene akterje, ki sicer zastopajo stališča proti diskriminaciji.

Širši vidik odnosa do priseljskih skupin v Sloveniji, ki se na strani dela javnosti manifestira v izključevanju in zavračanju, na politični pa v ukrepih, ki zaostrujejo politike priseljevanja, je razbrati tudi v izsledkih drugih raziskav zadnjega obdobja (prim. Kralj 2008, 171–172), obenem pa ne gre za izoliran proces, ker podobno razpoloženje merijo v vseh evropskih družbah (Lubbers et al. 2002; Norris 2005; Rydgren 2010). Politike priseljevanja so v središču političnega diskurza, države se namesto z upravljanjem ukvarjajo z njihovim preprečevanjem, kriminalizacijo in sekuritizacijo, odmev takega diskurza v širši javnosti pa še krepi skupine tistih, ki migracije dojemajo kot nevarne in ogrožajoče. Priseljencem je onemogočeno polnopravno oziroma enakopravno članstvo v politični sferi (Učakar 2017, 13), v okvirih državljske skupnosti, pri dostopu do socialnih storitev in ekonomskem življenju. Kot še ugotavlja Učakar (2017, 26–28), se Evropa spreminja v »trdnjavo«, osrednji angažma države pa se vrtili okoli varovanja meje in krepitve nadzora nad priseljevanjem. Raziskave (prim. Bešter 2003; Rydgren 2010) sugerirajo, da se med večinsko populacijo krepi strah pred priseljenci z očitkom, da nelegitimno zasedajo delovna mesta in stanovanja, da so breme socialnih sistemov, da ogrožajo večinsko kulturo in prispevajo k višji kriminaliteti. Slovenske oblasti nikoli doslej niso zasledovale modela kulturne asimilacije (topilni lonec, orig. *melting pot*), ampak so na ravni zakonodaje (prim. Resolucija o imigracijski politiki Republike Slovenije, 1999) priseljencem nominalno omogočile integracijo in ohranjanje njihove kulturne identitete, žal pa ob tem niso storile potrebnih korakov, da bi aktivno preprečevale razraščanje diskriminacije, ksenofobije in rasizma (Bešter 2003, 14–16). Diskriminacija je v demokratičnih evropskih družbah sicer protizakonita, ne velja pa to za predsodke, etnično distanco, stereotipiziranje, latentni ali manifestni rasizem (Brezigar 2005, 183), predvsem ko gre za priseljence iz neevropskih držav globalnega juga (Kralj 2008, 171), ko gre za slovensko romsko skupnost, ki v demokratični slovenski Ustavi ni pridobila statusa narodne skupnosti in je zato orošana številnih pravic, ki pripadajo madžarski in italijanski narodni skupnosti, ali ko gre za priseljske skupnosti iz držav nekdanje Jugoslavije (Mandelc 2011, 117), kjer so izpostavljena tarča najpogosteje albanski priseljenci (Gajić 2021). Takšna subtilna diskriminacija se namreč v pravnih kontekstih ne kaznuje (Brezigar 2005, 183).

V članku analizirane medijske reprezentacije dveh manjšinskih skupin (muslimank ter migrantov), kjer smo izhajali iz intersekcijske perspektive, so pokazale, da so manjšine, ki se pojavljajo v medijskih zapisih, etnično in geografsko nedoločljive, politični in medijski diskurz jih obravnavata površno,

pogosto so portretirani negativno ter stereotipno, kar se sklada z ugotovitvami drugih raziskav (Saifuddin & Matthes 2017; Van Dijk 1991). Ugotovili smo, da medijsko poročanje, ko gre za nacionalnost manjšinskih skupin, ni natančno in konsistentno, ampak se poslužuje stereotipizacij, še posebej, ko se nanaša na migrante z območij Severne Afrike, Bližnjega in Srednjega Vzhoda; mediji o državah izvora poročajo površno in pri tem reproducirajo predsodke o okoljih, iz katerih prihajajo migranti in begunci.

Če je mogoče na nekaterih medijskih portalih (MMC RTVSLO, 24ur.com, Siol.net) prepoznati uravnoteženo predstavitev političnih stališč, je konstruiranje manjšin na spletnem portalu Nova24TV izrazito enostransko, predstavniki manjšin in stroka niso pripuščeni v razpravo, informacije najpogosteje niso preverjene, diskriminatorna stališča, ki jih izreka del politike, se reproducirajo in potencirajo v medijskem poročanju, ki ima nato osrednjo vlogo v javnem diskurzu o migracijah in etničnih manjšinah. Diskriminatorna stališča, legitimiranje predsodkov in stereotipov niso zastopani v vseh medijih, vendar vsi mediji v imenu uravnoteženosti ponujajo mesto tudi skrajnemu političnemu diskurzu, ki tako doseže najširšo javnost. Položaj migrantov je bil v obdobju globalne pandemije še dodatno zaostren, postali so »kužni drugi« (Zavratnik & Cukut Krilić 2021, 73) in bili tako ob siceršnjih okoliščinah marginalizacije deležni novih oblik diskriminacije (Zavratnik & Cukut Krilić 2021, 75), pogosto so se znašli v situaciji dvojne diskriminacije, ker so bili izključeni iz mehanizmov pomoči, kar je dodatno potenciralo njihov ranljivi položaj (Zavratnik & Cukut Krilić 2021, 83–84). Zavratnik v svoji analizi prepozna intersekcijsko učinkovanje družbenega razreda, rase, etničnosti in dostopa do sistema javnega zdravja.

Eden od problematičnih načinov, kako mediji reprezentirajo manjšine, je generalizacija. Gre za pripisovanje stereotipnih lastnosti celotni skupini oziroma posploševanje značilnosti dogodka ali posameznika na celotno skupnost (Ješe Perković 2022). Muslimani so, kot pokaže v svoji raziskavi tudi Kuhar (Petković et al. 2006, 140–141), največkrat pozicionirani v razmerju mi-oni, vanje je projecirana ogroženost Evrope, za poročanje o njih so značilni evropocentrični diskurz, žrtveni diskurz in diskurz groznje.

Muslimani so kot ena najbolj izpostavljenih in diskriminiranih skupin postali priročni za multiplo diskriminacijo – na podlagi vere, kulture, jezika, prehranskih in oblačilnih navad (Strabac & Listhaug 2008). Medijski teksti z generalizacijo in diskurzom mi-oni ustvarjajo podobo dveh homogenih svetov, na eni strani civiliziranega Zahoda, na drugi nasilnega in zaostalega muslimanskega sveta. Stereotipizirana podoba muslimana (in muslimanke) je tako svoje mesto našla tudi v medijskem poročanju ob sprejemanju Zakona o javnem redu in miru ter Priporočil v zvezi z Globalnim dogovorom o varnih, urejenih in zakonitih migracijah (Marakeška deklaracija).

Literatura in viri

- Baumgartl, B. & Favell, A. C. (ur.), 1995. *New Xenophobia in Europe*. Kluwer Law International, London.
- Bešter, R., 2003. *Migracijska politika Slovenije in EU: primerjava zakonodaje, strateških dokumentov in priporočil, s poudarkom na integracijski politiki* (Raziskava v okviru raziskovalnih štipendij Mirovnega inštituta 2002). Mirovni inštitut, Ljubljana, <https://www.mirovni-institut.si/wp-content/uploads/2014/08/Bester01.pdf> (dostop 21. 5. 2020).
- Biščak, J., 2018. Tobogan smrti: od Strasbourga (1975) do Marakeša (2018). *Nova24TV*, 14. 11. 2018, https://nova24tv.si/ltobogan-smrti-od-strasbourg-1975-do-marakesa-2018/#goog_rewarded (dostop 17. 5. 2024).
- Blažič, G., 2018. Se še spomnite Kučanovih besed "Zdaj nastaja Evropa, ki z mejami ne more več živeti"? Le nekaj let pozneje je odlikoval botra migracij Sorosa ... *Nova24TV*, 3. 11. 2018, <https://nova24tv.si/se-se-spomnite-kucanovih-besed-zdaj-nastaja-evropa-ki-z-mejami-ne-more-vec-ziveti-le-nekaj-let-kasneje-je-odlikoval-botra-migracij-sorosa/> (dostop 17. 5. 2024).
- Brezigar, S., 2005. Etnična diskriminacija na trgu delovne sile: dileme in izzivi pri ugotavljanju obstoja etnične diskriminacije na notranjem trgu delovne sile. *Treatises and Documents / Razprave in gradivo* 47, 168–189.
- Brščič, B., 2018. Kdo bo junak, ki si bo upal zagrešiti marakeško veleizdajo v imenu Slovenije? *Nova 24TV*, 10. 11. 2018, https://nova24tv.si/kdo-bo-junak-ki-se-bo-upal-zagresiti-marakesko-veleizdajo-v-imenu-slovenije/#goog_rewarded (dostop 31. 5. 2024).
- Crenshaw, K., 1991. Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review* 43 (6), 1241–1299.
- Državljanstvo in diskriminacija, 2018. *Državljanstvo in diskriminacija: intersekcijski pristop k raziskovanju družbene izključenosti: o raziskovalnem projektu* [spletna stran projekta], <https://drzavljanstvoindiskriminacija.splet.arnes.si/> (dostop 17. 5. 2024).
- Državni zbor Republike Slovenije, 2018. 13. izredna seja Državnega zbora Republike Slovenije (21. 11. 2018), <https://rb.gy/r4c1kb> (dostop 31. 5. 2024).
- Fairclough, N., 2010. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Routledge, London.
- Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration* (Final Draft), 11 July 2018, https://refugeemigrants.un.org/sites/default/files/180711_final_draft_0.pdf (dostop 22. 5. 2024).
- Hrženjak, M. & Jalušič, V., 2011. *Vrata niso baš odprta: (treba da jih gurneš, pa da se odvaraju): perspektive v reševanju kompleksnih neenakosti*. Mirovni inštitut, Ljubljana.
- Ješe Perković, A., 2022. Večkratna diskriminacija. V R. Kuhar & M. Pajnik (ur.) *Intersekcionalnost: perspektive strukturne, politične in reprezentacijske neenakosti*. Založba Univerze v Ljubljani, Ljubljana, 167–184.
- J. G., 2018. Janez Janša na javni tribuni z mednarodno udeležbo Migracije, terorizem, svoboda govora: "Evropska levica je tista, ki vidi migracije kot krepitev lastnega političnega telesa". *Nova24TV*, 18. 12. 2018, <https://nova24tv.si/janez-jansa-na-javni-tribuni-z-mednarodno-udelezbo-migracije-terorizem-svoboda-govora-evropska-levica-je-tista-ki-vidi-migracije-kot-krepitev-lastnega-politicega-telesa/> (dostop 17. 5. 2024).
- Jontes, D., 2017. Med distanciranostjo in angažiranostjo: protislovja poročanja o »begunski krizi« v dnevnem tisku. *Dve domovini / Two Homelands* 45, 185–200, doi: <https://doi.org/10.3986/dd.2017.1.14>
- Kralj, A., 2008. Nezaželeni? Medijske in politične konstrukcije tujcev v Sloveniji. *Dve Domovini / Two Homelands* 27, 169–190.

- Kuhar, R., 2009. *Na križiščih diskriminacije: večplastna in intersekcijska diskriminacija*. Mirovni inštitut, Ljubljana.
- Lončar, A., 2016. Francoski Alžirec, ki opazuje Janeza Janšo. *Siol.net*, 11. 10. 2016, <https://siol.net/novice/svet/francoski-alzirec-ki-za-muslimanke-placuje-globe-in-opazuje-janeza-janso-427478> (dostop 17. 5. 2024).
- Lubbers, M., Gijsberts, M. & Scheepers, P., 2002. Extreme Right-Wing Voting in Western Europe. *European Journal of Political Research* 41 (3), 345–378, doi: <https://doi.org/10.1111/1475-6765.00015>
- Gajić, V., 2021. *Odnos večinskega prebivalstva mesta Celje do priseljencev albanske narodnosti*. Magistrsko delo. Filozofska fakulteta, Ljubljana.
- Mandelč, D., 2011. *Na mejah nacije: teorije in prakse nacionalizma*. Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana.
- Norris, P., 2005. *Radical Right: Voters and Parties in the Electoral Market*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Pajnik, M., 2016. Migration in the Mirror of Mediatized Anti-politics. V N. Kogovšek Šalamon & V. Bajt (ur.) *Razor-Wired: Reflections on Migration Movements through Slovenia in 2015*. Mirovni inštitut, Ljubljana, 62–70, http://www.mirovni-institut.si/wp-content/uploads/2016/03/Razor_wired_publikacija_web.pdf (dostop 16. 5. 2024).
- Pajnik, M., 2017. Medijsko-politični paralelizem: legitimizacija migracijske politike na primeru komentarja v časopisu »Delo«. *Dve domovini / Two Homelands* 45, 169–184, doi: <https://doi.org/10.3986/dd.2017.1.13>
- Petković, B., Hrvatin B. S., Kučić, L. J., Juranič, I., Prpič, M. & Kuhar, R., 2006. *Media for Citizens*. Mirovni inštitut, Ljubljana.
- Ramet, S. (ur.), 1999. *The Radical Right in Central and Eastern Europe since 1989*. The Pennsylvania State University Press.
- Resolucija o imigracijski politiki Republike Slovenije (ReIPRS)*. Uradni list RS 40 (1999), 28. 5. 1999, <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=RESO4> (dostop 17. 5. 2024).
- Rogelj, B., 2018. Miti in dejstva o beguncih in »begunski krizi«. *Geografija v šoli* 26 (3), 26–34, doi: <https://doi.org/10.59132/geo/2018/3/26-34>
- Rydgren, J., 2010. Radical Right-wing Populism in Denmark and Sweden: Explaining Party System Change and Stability. *SAIS Review of International Affairs* 30 (1), 57–71, doi: <https://doi.org/10.1353/sais.0.0070>
- Saifuddin, A. & Matthes, J., 2017. Media Representation of Muslims and Islam from 2000 to 2015: A Meta-Analysis. *The International Communication Gazette* 79 (3), 219–244, doi: <https://doi.org/10.1177/1748048516656305>
- Sajovic, B., 2018. Slovenija, komu si odprla vrata?! *Nova24TV*, 26. 12. 2018, <https://nova24tv.si/slovenija-komu-si-odprla-vrata/> (dostop 17. 5. 2024).
- Salihović-Gušić, A., 2023. *The Hijab Ban and Human Rights of Muslim Women in Europe*, GC Human Rights Preparedness, 27 April 2023, <https://gchumanrights.org/gc-preparedness/preparedness-civil-and-political-rights/article-detail/the-hijab-ban-and-human-rights-of-muslim-women-in-europe.html> (dostop 16. 5. 2024).
- Smrdelj, R., Učakar, T. & Kuhar, R., 2021. Marginalizacija intersekcijske perspektive: istospolna partnerstva in tujci na slovenskih novičarskih spletnih portalih. *Javnost / The Public* 28 (Issue sup 1), 122–140, doi: <https://doi.org/10.1080/13183222.2021.2012945>
- Šokić, I., 2019. Ekološko kulturno društvo za boljši svet: poglejte, kako poteka indoktrinacija vaših otrok v ideje multikulturalizma in odprte družbe na račun davkoplačevalcev!. *Nova24TV*, 1. 6. 2019, <https://nova24tv.si/video-ekolosko-kulturno-drustvo-za-boljsi>

- svet-poglejte-kako-poteka-indoktrinacija-vasih-otrok-v-ideje-multikulturalizma-in-odpre-druzbe-na-racun-davkoplacevalcev/ (dostop 17. 5. 2024).
- Strabac, Z. & Listhaug, O., 2008. Anti-Muslim Prejudice in Europe: A multilevel Analysis of Survey Data from 30 Countries. *Social Science Research* 37 (1), 268–286, doi: <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2007.02.004>
- Učakar, T., 2017. *Migracijska politika EU: nove artikulacije izključevanja v 21. stoletju*. Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana.
- Verloo, M., 2005. Mainstreaming Gender Equality in Europe: A Critical Frame Analysis. *The Greek Review of Social Research* 117, 11–35, doi: <https://doi.org/10.12681/grsr.9555>
- Verloo, M., 2006. Multiple Inequalities, Intersectionality and the European Union. *European Journal of Women's Studies* 13 (3), 211–228, doi: <https://doi.org/10.1177/1350506806065753>
- Yuval Davis, N., 2011. *The Politics of Belonging: Intersectional Contestations*. Sage, London.
- Van Dijk, T., 1991. *Racism and the Press*. Routledge, London.
- Van Dijk, T., 2001. Critical Discourse Analysis. V D. Tannen, H. E. Hamilton & D. Schiffrin (ur.) *The Handbook of Discourse Analysis*. Blackwell Publishers, Oxford, 352–372.
- Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1)*. Uradni list RS 70 (2006) in dop. 139 (2020), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3891#> (dostop 17. 5. 2024).
- Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1-UPB5)*. Uradni list RS 56 (2008), 6. 6. 2008, <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2008-01-2345> (dostop 22. 5. 2024).
- Zavratnik, S. & Cukut Krilić, S., 2021. Migracije v času pandemije Covid-19: meje mobilnosti in družbene neenakosti. *Teorija in praksa* 58 (1), 72–86, doi: <http://dx.doi.org/10.51936/tip.58.1.72-87>

Opombe

- ¹ Evropske države so se leta 2015 znašle nepripravljene na prihod številčnih skupin migrantov, predvsem z območij Severne Afrike, Bližnjega Vzhoda in Srednje Azije, od koder so pred revščino in negotovimi varnostnimi razmerami bežali sto tisoči. Slovenija je bila zaradi geografske lege eno od območij množičnega prehajanja (samo konec leta 2015 jo je prečkalo več kot 400.000 migrantov, kljub zahtevni demografski sliki pa je država leta 2015 podelila status azilanta zgolj 46 ljudem, leta 2016 je podelila 170 tovrstnih statusov) (Rogelj 2018).
- ² Crenshaw (1991) oriše položaj temnopoltih Američank, ki so verjele, da doživljajo diskriminacijo zgolj na podlagi barve kože, vendar je bilo očitno, da so diskriminirane tudi zaradi svojega spola. Takšno večplastno diskriminacijo avtorica poimenuje intersekcionalnost.
- ³ Migrantski žep se nanaša na situacijo, v kateri se znajde večje število migrantov, ki ne morejo naprej v naslednjo državo, obenem pa se ne morejo vrniti v državo, iz katere so vstopili, za državo gostiteljico naj bi to predstavljalo finančno breme in varnostno tveganje.
- ⁴ Na spletnem portalu Nova24.TV je novic o prepovedi nošenja burke in nikaba sicer precej več, vendar jih velika večina datira v obdobje med letoma 2016 in 2019, torej precej po razpravi o predlogu spremembe Zakona o varstvu javnega reda in miru, ki je vseboval predlog o prepovedi nošenja muslimanskih pokrival, zato omenjenih kasnejših objav nismo zajeli v analizo, bomo pa o širšem družbeno-političnem kontekstu razpravljali v zaključnem delu prispevka.
- ⁵ Globalni dogovor o varnih, urejenih in zakonitih migracijah je bil sprejet na Generalni skupščini Združenih narodov julija 2018, Marakeška deklaracija pa na medvladni konferenci v Marakešu v Maroku decembra 2018. Marakeška deklaracija je bila pomemben korak pri potrditvi Globalnega dogovora, ki je osnovni dokument za mednarodno sodelovanje na področju migracij, Marakeška

deklaracija ga dopolnjuje in potrjuje. Slovenski mediji med dokumentoma praviloma niso razlikovali, prevladujoče se se nanašali na Marakeško deklaracijo.

64

- ⁶ »Poslanstvo slovenske države je skrb za Slovence in ne za Pakistance, Afganistance in druge tujce«, »migranti so večinoma socialni turisti«, »multikulturalnost je kot AIDS, ki uničuje evropsko družbo«, »podporniki migracij izvajajo lažni humanizem, ki je v resnici posel predvsem za tihotapce«, »Marakeška deklaracija predvideva cenzuro vseh medijev, ki so kritični do migracij« itd.

Financiranje

Članek je rezultat raziskovalnega dela v okviru programske skupine Problemi avtonomije in identitet v času globalizacije (P6-0194) ter projekta Državljanstvo in diskriminacija: intersekcijski pristop k raziskovanju družbene izključenosti (J6-9381). Programsko skupino in projekt financira Javna agencija za znanstveno-raziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS).